

(8)

සුනඛයා ගෘහාශ්‍රිත වීම හා ලංකාව තුළ සුනඛයාගේ අතීතය

ඩී.එම්. නදීර හර්ෂර්ෂ් දිසානායක

තෙවන වසර

nadeeraharsha091@gmail.com

භාදිත්වීම

ගෘහාශ්‍රිත බල්ලා හඳුන්වන විද්‍යාත්මක නාමය වන්නේ කැනිස් ලූපස් ෆැමිලියැරිස් (*Canis lupus familiaris*) යි මෙම සත්ත්වයා මිනිසාගේ ඇසුරට පත් වන්නේ වසර දහස් ගණනක් කිස්සේ සිදු වූ ක්‍රියාවලියක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි. මිනිසාගේ සෘජු මැදිහත් වීමකට යටත් ව පරිණාමයට පත් වූ ආදිතම සත්ත්වයාගේ පටන් ගෘහාශ්‍රිත වීම දක්වා මෙහි දී සාකච්ඡාවට බඳුන් වන අතර විශේෂයෙන් ලංකාව තුළ සුනඛයාගේ අතීතය පිළිබඳ ව විස්තරයක් මෙහි දැක් වේ.

මානවයා ගෘහාශ්‍රිතකරණයට යොමු වීම

ප්‍රාග් ඓතිහාසික අවධියේදී මිනිසාගේ කඩයිමක් ලෙස බොහෝ විද්වතුන්ගේ පිළිගැනීමට ලක්වන්නේ නවගිලා (Neolithic) යුගයයි. නවගිලා යුගයේ ආරම්භය ක්‍රිස්තු පූර්ව 10000 දී පමණ සිදු වූ බව පොදු පිළිගැනීම වුව ද එහි ආරම්භය හෝ අවසානය නිශ්චිත ව දැක්වීම අපහසු වේ. අදින් වසර 10෦000 පමණ වන විට එතෙක් පැවති ප්ලිස්ටෝසීන හු යුගය අවසන් වී හොලෝසීන හු යුගය ඇරඹෙයි. නවගිලා යුගය ආරම්භ වන්නේ එවන් පාරිසරික තත්ත්වයක් මත ය.

නවගිලා යුගයට එළඹීමත් සමඟ විනිස් සමාජයන් තුළ ද ආර්ථික, සමාජයීය මෙන්ම සංස්කෘතික වශයෙන් ද ප්‍රබල වෙනසකම් සිදුවීම් දක්නට ලැබේ. මේ විපර්යාස මිනිස් චින්තනයන් තුළ ද සිදු නො වූවේ යැයි කිසිවෙකුට කිව නො හැක. එතෙක් පැවති දඩයම් හා එක්රැස් කිරීමේ ආර්ථික රටාවන් (Hunting and gathering) තැනින් තැනට යන සංචාරක දිවි පෙවෙතත් ක්‍රමයෙන් වෙනස් වී නිත්‍ය ජනාවාස ආරම්භ වෙයි (සිරිමල්වත්ත, 2004). එහි වර්ධනය අවස්ථාව මානවයා විසින් තමන්ට ප්‍රයෝජනවත් ශාක තම වාසස්ථාන අසල රඳවා තබා ගැනීමට උනන්දු වීමයි. මෙය ශාක ගෘහාශ්‍රිතකරණයේ ආරම්භක අවස්ථාව ලෙස සැලකිය හැකි කෘෂිකර්මාන්තයේ ආරම්භය ගම්මාන බිහිවීමට තැබූ මුල් පියවර විය. මේ අනුව මානවයා විසින් තමන්ට අවශ්‍ය ආහාර තමන් විසින් ම නිශ්පාදනය කරගන්නා ලදී. මේ නිසා නව උපකරණ බිහිවෙයි. සතුන් ගෘහාශ්‍රිතකරණය වන්නේ එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙසිනි.

“වන සතුන්ගේ හා ශාකවල ස්වාභාවය දිගු කලක් පුරා හඳුනාගෙන ඔවුන්ගේ වර්ගවත් හඳුනාගෙන ලබා ගත් දැනුම සහ වසර දහස් ගණනක් සතුන් දඩයම් කිරීමෙන්, ශාක එක්රැස් කිරීමෙන් ලබාගත් දැනුම හා අත්දැකීම් මගින් සතුන් අල්ලා ගෙන, ශාක රැස්කර හීලෑ කර

ඒවායේ ස්වභාවික වාසභූමි වලින් හෝ බෝ කරන ප්‍රජාවගෙන් වෙන් කොට මිනිසුන්ගේ බලපෑමෙන් මිනිසුන්ගේ ප්‍රයෝජනය පිණිස ලාභ ඉපයීමේ අරමුණ ඇතිව පාලනය කර ශාක හා සතුන් රැකබලා ගැනීම ගෘහාශ්‍රිතකරණය ලෙසින් හැඳින්වේ” (Bokonyi 963;219).

ස්වභාවික මුල් පරිසර වලින් ශාක හා සතුන් හුරුකිරීමේ මෙම ක්‍රියාවලිය තුළින් සිදුවන්නේ ඒවායේ ජාන වෙනස් වීමක් බව පුරා ශාක හා සත්ත්ව විද්‍යාඥයින් පවසයි. ශාක හා සත්ත්ව ගෘහාශ්‍රිතකරණය පිළිබඳ ඔවුන් විසින් 1951 තෙක් සිදු කර ඇති පර්යේෂණ වලට අනුව ලෝකයේ ශාක හා සතුන් ගෘහාශ්‍රිතකරණය වූ කලාප 7ක් හඳුනාගනී (සිරිමල්වත්ත, 2004).

1. මැදපෙරදිග
2. මධ්‍ය ආසියාව
3. චීනය
4. අග්නිදිග ආසියාව
5. දකුණු ආසියාව
6. අප්‍රිකාව
7. යුරෝපය

මුල් පරිසරය වෙනස් කිරීම මගින් සතුන් තුළ විවිධ වෙනස්කම් ඇති වී ගෘහාශ්‍රිතකරණය තුළින් සතුන්ට අමුතු ජීවිතයක් ඇති වූ බවත් එයින් පසු එකිනෙකට වෙනස් සතුන් දැකගත හැකි වූ බවත් ඩාවින්ගේ මතයයි (සිරිමල්වත්ත, 2004). ඇතැම් විද්වතුන්ට අනුව සතුන් ගෘහාශ්‍රිතකරණය වීම ආරම්භ වන්නේ නවශිලා යුගයේදී නොව පැලියොලිතික අවධියේ දී ය. නමුත් තමන්ට අවශ්‍ය පරිදි සතුන් පාලනය කිරීමක් හෝ සතුන් බෝ කිරීමක් එම අවධීන්හි සිදුවන්නට ඇතැයි සිතිය නො හැක.

සතුන් ගෘහාශ්‍රිතකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධයෙන් විද්‍යාඥයින් හා පර්යේෂකයින් අතර විවිධ ආකාරයේ මතවාදයන් පවතියි. මේ අතර ජෙරාඩ් ඩයමන්ඩ් (Jared Diamond) නමැති ජීව විද්‍යාඥයා විසින් සඳහන් කරන ආකාරයට සතෙකු ගෘහාශ්‍රිතකරණය කිරීම සඳහා එම සත්ත්වයා සතුව පැවතිය යුතු ගුණාංග කිහිපයකි.

- පහසුවෙන් ඕනෑ ම තත්ත්වයකට ඔරොත්තු දෙන හා අවනත වන ආහාර රටාවක් පැවතීම

ශාක හක්ෂක හා මාංශ හක්ෂක ෂතුන්ට වඩා සර්ව භක්ෂක සතුන් ගෘහාශ්‍රිතකරණයේදී ඉදිරියෙන් සිටී. එයට හේතුව වන්නේ ඔවුන් ඕනෑ ම පරිසර තත්ත්වයකදී ආහාර රටාව සමඟ අනුරූප වන හෙයිනි.

- සිරකොට තිබියදී ප්‍රජනනය කිරීමේ හැකියාව

ගෘහාශ්‍රිතකරණයේදී යම්කිසි සතෙකු එම සත්ත්වයා ස්වභාවික පරිසරයෙන් මෙන් ම අනෙකුත් සතුන්ගෙන් ද වෙන් කිරීමක් සිදුකර වෙනස් ම පරිසරයකට හුරු කරවන අතර එකී තත්ත්වය තුළ පෙර ආකාරයට ම ප්‍රජනන හැකියාව පවත්වා නො ගන්නේ නම් එකී සත්ත්වයා ගෘහාශ්‍රිතකරණය මානවයාට උපයෝගී වන ක්‍රියාවක් නො වේ. මේ හේතුව නිසා ගෘහාශ්‍රිතකරණයට හසුවන

සත්ත්වයා තුළ ගෘහස්ථ පරිසරය තුළ වුව ද සුපුරුදු ප්‍රජනන හැකියාව දැක්විය යුතු වෙයි.

- වර්ධන වේගය සීඝ්‍ර වීම
ගෘහාශ්‍රිතකරණයේදී මානවයා බලාපොරොත්තු වන අරමුණු සඳහා සතුන්ගේ වර්ධන වේගය ඉතා ප්‍රයෝජනවත් වේ. උපතින් පසු වේගවත් වර්ධනයක් සහිතව ප්‍රජනන තත්ත්වයට පැමිණීම හා ඒ කරණ කොටගෙන ගෘහාශ්‍රිත සතුන්ගේ ප්‍රමාණය වර්ධනය වීම සඳහාත් මෙම ගුණාංගය වැදගත් වේ.
- මිත්‍රශීලී ස්වභාවයක් ගැනීම
මානවයා සතුන් ගෘහාශ්‍රිතකරණය කරගන්නේ ඔවුන්ගේ කටයුතු පහසු කර ගැනීම සඳහා බැවින් ඔවුන් හා මිත්‍රශීලී වන සතුන් පාලනය පහසු වෙයි.
- ඉක්මණින් හා පහසුවෙන් කලබල නො වන ස්වරූපයක් සහිත වීම
මෙය සත්ත්ව පාලනය පහසු කරයි.
- සමාජ අනුපිළිවෙලේ විසරණය
පාලනයට නතු වන සත්ත්වයා විසින් ඔවුන්ගේ නායකයා ලෙසින් මිනිසාගේ ආධිපත්‍ය පිළිගැනීමක් සිදු වේ.

මෙකී ගුණාංග සහිත සතුන් ගෘහාශ්‍රිතකරණ ක්‍රියාවලියේ දී ප්‍රමුඛතාවයට පැමිණෙන ආකාරයක් හඳුනාගන්නට හැකි ය. පළමුවෙන් ම ගෘහාශ්‍රිතකරණය වූ සත්ත්වයා වශයෙන් පිළිගනු ලබන්නේ සුනඛයා වන අතර එය සනාථ කරවන සාධක අදින් වසර 15000කට පෙර දී පමණ මැදපෙරදිග ප්‍රදේශ වලින් ලැබෙන බව විද්‍යාඥයින් පෙන්වා දේ.

බල්ලාගේ සම්භවය හා ගෘහාශ්‍රිත කිරීම

බල්ලා යනු ගෘහාශ්‍රිතකරණයට ලක් වූ සත්ත්වයෙකුගේ ප්‍රතිඵලයක් පමණක් වන බවට මේ වන තෙක් සිදු කර ඇති අධ්‍යයන මගින් පැහැදිලි වෙයි. ගෘහාශ්‍රිතකරණයට ලක් වූ ප්‍රථම සත්ත්වයා වන්නේ නූතන බල්ලා හෙවත් කැනිස් ලූපස් ෆැමිලියැරිස්ගේ (*Canis lupus familiaris*) ආදිතමයෙකු විය යුතු ය. බල්ලාගේ ආදිතමයන් ලෙසින් සැලකෙන සත්ත්වයන් බොහෝමයක් පෘතුගීස මත ජීවත් ව වදවී ගොස් තිබේ. බල්ලාගේ ආදිතම සත්ත්වයා ලෙසින් සැලකෙන්නේ “මියැසිඩ්” (*Miacid*) නමැති මාංශ භක්ෂක ක්‍ෂීරපායී සත්ත්වයා ය. මෙම සත්ත්වයා ප්ලයිටොසීනයේ සිට ඉයෝසීනයේ පශ්චාත් කාලය වන තෙක් ම පෘතුගීස තුළ වාසය කර තිබේ. බල්ලාගේ පරිණාමය පිළිබඳ කරුණු විමසීමේ දී “සයිනොඩික්ටස්” (*Cynodictus*) නම් මයෝසීනයේ ජීවත් වූ සතෙක් ද එම සත්ත්වයාගෙන් නියම කැනිඩ් සතුන් පැවත එන බවත් කිය වේ. සයිනොඩික්ටස්ගෙන් “ලයිකැමන්” (*Lycaon*) “බොරොෆැගස්” (*Borophagus*), “ටොමැක්ටස්”(*Tomactus*) යන කාණ්ඩ 3 කට බෙදුණු බවත් ටොමැක්ටස්ගෙන් වෘකයා පැවත එන බවත් සැලකේ. අනතුරු ව වෘකයා කාණ්ඩ 2කට බෙදී නරියාන් (*Fox*) බල්ලාත් පැවත එන බව සැලකිය යුතු ය. මේ අනුව බල්ලා කැනිස් ලූපස්

ෆැමිලියාට්ස් යන විද්‍යාත්මක නාමයෙන් හඳුන්වන අතර අළු වෘකයාගේ (*Canis lupus*) උප විශේෂයක් ලෙසට වර්ගීකරණය කර ඇත (වන්නිආරච්චි 2013:27-28).

බල්ලාගේ අස්ථි පොසිල ප්ලයිස්ටොසීනයේ සිට ලැබේ. එබැවින් බල්ලා ගෘහාශ්‍රිතකරණයට ලක් වූයේ හෝමෝ සේපියන් සේපියන් අතින් ද නැතහොත් හෝමෝ සේපියන් නියැන්ඩර්තාලෙන්සිස් අතින් ද යන්න නිශ්චිත ව ම සඳහන් කළ නො හැක. මෙම වර්ග 2 ම පශ්චාත් ප්ලයිටොසීනය පසු කර ඇති බැවින් ඇතැම් විට බල්ලා ගෘහාශ්‍රිතකරණය සඳහා මෙම වර්ග 2 ම සම්බන්ධ වූවා විය හැකි ය. පෘථිවියේ අවසන් ග්ලැසියර අවධිය වූ මෙම කාලය ශාක හා සතුන්ට සිය පැවැත්ම වෙනුවෙන් අරගල කරන්නට සිදු විය. මේ හේතුවෙන් මානවයා ගින්දර භාවිතයට හුරු වන ලදී. පුරාවිද්‍යාඥයින් අනුමාන කරන ආකාරයට බල්ලන් ගෘහාශ්‍රිතකරණය වීමට බලපෑ ප්‍රධාන හේතුවක් වී තිබෙන්නේ මානවයා විසින් ගින්දර සොයා ගැනීමයි.

මේ කාලයේ දී වෘකයින් ගිණිමැල වෙතට උනුසුම සොයා ආකර්ෂණය වූ අතර මිනිසුන් බැහැර කරන ආහාර නිසා ඔවුන් මිනිසුන්ට තවදුරටත් සමීප විය. දඩයක්කරුවන් වනාන්තරයේදී හමුවන වෘක පැටවුන් ගෙනවිත් ඇති දැඩි කළ අතර දෙපාර්ශවය අතර මනෝවිද්‍යාත්මක බැඳීමක් හා වෘකයින් අතර විපර්යාසයන් ඇතිවන්නට ගනී. පසුකලෙක මිනිසුන් සමඟ දඩයමට හවුල් වන්නේ මෙසේ හිලෑ වූ පසු පරම්පරාවක වෘකයන් විය යුතු ය. මේ ආකාරයට වෘකයන් හිලෑවීමේ ක්‍රියාවලිය ආරම්භ වූ අතර ආහාර රටාවේ විපර්යාසයන් හා වර්ගවත්වීමේ විපර්යාසයන් යන ඒවා නිසා පරම්පරා කිහිපයක් ගත වන විට වෘකයා තුළ පැහැදිලිව දිස් වන විපර්යාසයන් ඇති වේ. හිස්කබලේ පරිමාව, ශ්‍රවණ හා ඉව කිරීමේ හැකියාව, නිය, වල්ග යන අංග විපර්යාසයට ලක් වූ බව ජීවවිද්‍යාඥයෝ පවසති. මෙතැන් පටන් නූතන බල්ලාගේ ආදි ම පරම්පරාවක් වෘකයාගෙන් වෙන් වූ අතර කැලෑබඳ වෘකයා කැලෑව තුළට ම සීමා වෙයි. මෙලෙස බල්ලා වෘකයාගෙන් වෙන් වීම අදින් වසර 100000කට පමණ පෙර සිදුවන්නට ඇතැයි විද්වතුන් සැක පහළ කරන නමුත් එයට මානව මැදිහත් වීම සෘජු ලෙස ම බලපාන්නට ඇති බව උපකල්පනය කළ හැකි ය. අවසන් ප්‍රතිඵලය වූයේ සුනඛයා සම්පූර්ණයෙන් ම ගෘහාශ්‍රිත වූ උප විශේෂයක් බවට පත් වීමයි. නමුත් නවශිලා යුගයේ දී ගෘහාශ්‍රිතකරණයට ලක් වූ සත්ත්ව විශේෂ හා සන්සන්දනාත්මක ව බලන විට සුනඛයා ගෘහාශ්‍රිත වීම කෙරෙහි ද ජෙරාඩ් ඩයමන්ඩ් පෙන්වා දෙන ගුණාංග බලපාන්නට ඇත්දැයි යන්න ගැටළුවක් බවට පත් වෙයි. බල්ලාගේ ආදිතමයා සතු වූ සුවිශේෂී හැකියාවන් පවා ගෘහාශ්‍රිතකරණයත් සමඟ මෙම සත්ත්වයාගෙන් ක්‍රමයෙන් හීන වී ඇති බවක් හඳුනාගන්නට හැකි වේ. එසේ නම් සුනඛයා ගෘහාශ්‍රිතවීම කෙරේ බලපාන්නට ඇත්තේ අනෙකුත් සතුන් කෙරෙහි බලපෑ ඉහත ගුණාංගයන් විය නො හැකි ය. එයට බලපාන්නට ඇති ප්‍රමුඛ ම සාධකය වන්නට ඇත්තේ මිනිසා සමඟ සුනඛයා ඇති කරගත් මිත්‍රශීලී සම්බන්ධතාවය වන්නට ඇත.

ඉහත සාකච්ඡාව අනුව වසර 100000කට පමණ එපිට දී අළු වෘකයාගෙන් බල්ලන්ගේ මුතුන් මිත්තන් අපසරණය වූ බවත් වසර 15000කට පමණ පෙර දී නූතන ගෘහාශ්‍රිත බල්ලා ඇති වූ බවත් පැහැදිලි ය. ඇමරිකානු ජීව විද්‍යාඥ රොබට් වේන් (Robert wayne) විසින් 1998 වර්ෂයේ දී කරන ලද පරීක්ෂණයක් ඇසුරෙන් බල්ලාගේ ගෘහාශ්‍රිතකරණය වීමේ ක්‍රියාවලිය

වසර 135000 පමණ පෙර සිට සිදු වූ බව පෙන්වා දෙයි (වන්නිආරච්චි 2013:30). එසේ ම ගෘහාශ්‍රිතකරණය වූ බල්ලෙකුගේ වසර 14෦000ක් පැරණි පොසිලයක් ජර්මනියේ 'බොන් නගරයේ' Obberkassel හි පැලියොලිතික යුගයට අයත් සන්ධර්භයකින් හමු වේ (වන්නිආරච්චි 2013:124). එසේ ම චීනයේ හෙනන් පළාතේ ජියාහු යන ස්ථානයෙන් මුල් නියොලිතික යුගයෙන් (7000- 5800) ද උටා ප්‍රදේශයේ චෙන්ජර් ගල් ගුහාවෙන් වසර 11000 ක් පැරණි පොසිල ද හමු වී තිබේ (එම). ස්වීඩනයේ ස්කැටෙහොම් යන මෙසොලිතික 71 හට හමුවන ස්ථානයෙන් ක්‍රි.පූ. 5250 - 3700 කාලයට අයත් බල්ලන්ගේ සුසාන ඇත (එම). මෙම කරුණු ඔස්සේ පැහැදිලි කර ගත යුත්ත වන්නේ බල්ලා ගෘහාශ්‍රිතකරණය වීමේ ක්‍රියාවලිය වසර දහස් ගණනක් තිස්සේ සිදු වූ සිද්ධීන් ගණනාවක ප්‍රතිඵලයක් බවයි. පරිණාමය වූ මිනිසුන් මහද්වීපයෙන් මහද්වීපයට සංක්‍රමණය වන විට බල්ලා ද ඒ මග ම ගිය බවක් මින් නිගමනය කළ හැකි ය.

ලංකාව හා බල්ලාගේ අතීතය

ලංකාවකුළ දක්නට ලැබෙන සුනඛ වර්ග පිළිබඳ ක්‍රමවත් අධ්‍යයනයක් මෙතෙක් සිදු වී නොමැත. දිවයින තුළ වෘකයා ජීවත් ව සිටි බවට මෙතෙක් කිසිදු සාධකයක් හමුවන්නේ නැත. නමුත් රත්නපුර දියළු තැම්පතුව පිළිබඳ අධ්‍යයනය කළ පී.ඊ.පී. දැරණියගල විසින් එම සන්ධර්භයේ තිබී හමුවන රදනක දතක අවශේෂයන් ඔස්සේ කැනිඩී කුලයට අයත් සත්ත්වයෙකු පිළිබඳ වාර්තා කරයි. එතුමා විසින් එම සත්ත්ව විශේෂය හඳුන්වා ඇත්තේ *Cuon javanicus sinhalcyu* ලෙසිනි. මෙම රත්නපුර සත්ත්ව සන්තතිය අයත් වන්නේ ඉතිහාසයේ අවසානතම අවදීන් වූ ප්ලයිස්ටොසීන හා හොලෝසීන අවධීන්ට ය. ප්ලයිටොසීන අවධිය අදින් වසර ලක්ෂ 18 කට (මිලියන 1.8) පෙර ආරම්භව අදින් වසර 10000 - 12000 එපිටදී නිමාවිය. ඒ අනුව මෙම පාංශු සන්ධර්භය තුළින් හමුවන සත්ත්ව අවශේෂ අයත් වන්නේ ප්ලයිටොසීන අවධියට බව උපකල්පනය කළ හැකි ය (මනමේන්ද්‍ර- ආරච්චි 2011: 21-22). මෙයට අමතර ව 2005 වසරේ දී ශිරාන් දැරණියගල විසින් බෙල්ලන්බැදිපැළැස්ස මධ්‍යශිලා මානව ජනාවාසයෙහි සිදු කරන ලද කැනීමෙන් ද බල්ලෙකුගේ අවශේෂ හමු වී තිබේ. මෙහි දී හමුවන්නේ සුනඛයෙකුගේ දතකි. දැරණියගල විසින් මෙම දත ගෘහාශ්‍රිත වූ සුනඛයෙකුගේ බව තහවුරු කරනු ලබයි. මෙම අවශේෂය හමුවන ස්ථරය අවුරුදු අදින් වසර 12000කට කාල නිර්ණය වේ. ඒ අනුව ලෝකයේ ගෘහාශ්‍රිතකරණය වූ සුනඛයා පිළිබඳ හමුවන පැරණි ම සාධක අතරට බෙල්ලන්බැදිපැළැස්සේ සුනඛ සාධකය ද අයත් වේ. එයින් පැහැදිලි වන කරුණ වන්නේ ලෝකයේ සුනඛයා ගෘහාශ්‍රිත වීමට සමකාලීන ව ම එම සිදුවීම ලංකාව තුළ ද සිදු වූ බවයි (perera, 2010;157).

ශ්‍රී ලංකාවෙන් හඳුනාගෙන ඇති *Cuon javanicus sinhalcyu* යනු *Cuon* ගණයේ දැනට වදවී ගිය උප විශේෂයක් ලෙසින් සැලකිය හැකි මෙම විශේෂය ආසියාතික කැළෑ බල්ලා (*Cuon alpines*), ඉන්දියානු කැළෑ බල්ලා (*Indian wild dog*), රතු බල්ලා (*Red dog*) යන නම් වලින් ද හඳුන්වනු ලබයි. ආසියාතික කැළෑ බල්ලා වර්තමානය වන විටත් දිවයිනෙන් වදවී හමාරය. දිවයින තුළ වාසය කරන අනෙක් කැනිඩී විශේෂය වන්නේ ගෝල්ඩන් ජැකෝල්

(*Canis aureus*) ලෙසින් හඳුන්වන හිවලා පමණි. මොවුන් ද කුමයෙන් අඩු ව්‍යාප්තියක් පෙන්වමින් සිටී. ලංකාවේ ගෘහාශ්‍රිත බල්ලා සම්භවය වූයේ කෙසේ ද යන්න එක එල්ලේ නිගමනයක් කළ නො හැකි ය. ඇතැම් විට ලංකාව ජනාවාස වූ අවධියක දී ඒ සමඟ පැමිණි බල්ලා ද මෙහි ව්‍යාප්ත වූවා විය හැක. නො එසේනම් දිවයිනේ ආදිතම මානවයන් විසින් ගෝල්ඩන් ජැකෝල් හීලෑ කර ගත්තේ ද යන්න පිළිබඳවත් නිශ්චිත ව පැවසිය නො හැක්කා සේ ම ඒ පිළිබඳ ව අධ්‍යයනයට අවධානය යොමු කිරීම ද වටී. ඇතැම් විට විදේශීය සුනඛයන් සමඟ ගෝල්ඩන් ජැකෝල් මිශ්‍ර වූවා විය හැකි ය.

බල්ලා සම්බන්ධයෙන් ලංකාව තුළ ප්‍රාග් ඓතිහාසික යුගයේ දී හමුවන එක ම සාධකය *Cuon javanicus sinhalcyu* වුවද ඓතිහාසික අවධියේ දී සුනඛයා පිළිබඳ විවිධ වූ තොරතුරු හමුවෙයි. විශේෂයෙන් ම මහාවංසය ඇතුළු සාහිත්‍ය මූලාශ්‍ර වල මෙන් ම ශිලාලේඛන වලින් ද බල්ලා පිළිබඳ තොරතුරු ලබා ගැනීමට හැකියාව ලැබේ. ලංකා ඉතිහාසයේ සාම්ප්‍රදායික ඉතිහාස කථාන්දරය කියැවෙන මහාවංසයේ විජයාවතරණය විස්තර කරන තැන කුවේණියගේ සේවිකාවක් බැල්ලකගේ වෙස් ගත් බවක් සඳහන් වේ.

“10 . පිරිවර යකින්නක් බැලි රුවින් තමා දක්වීය. උන් අතරින්

11. එකෙක් රජු පින්හු විසින් නවතනු ලදුයෙන් ‘ගම් ඇති කල බල්ලෝ ඇති වන්නාහ’ඇය පස්සෙහි ගියේ ය.”

(මහාවංසය 7 පරිච්ඡේදය, 10 - 11 ගාථා)

මහාවංස ටීකාවේ එය සඳහන් වන්නේ ‘සීසපාති’ නම් බැල්ල යනුවෙනි. රාජාවලිය මෙම පුරාවෘත්තය වාර්තා කරන්නේ මෙසේ ය.

“ හිමියෙකු ආ බට දෑක නුග ගස මුලට පස් පාටකින් වර්ණ මවාගෙන බැලි වෙසින් ඇවිත් නිරිඳුගේ පය ඉඹලා වෙණිය ගසා නොසිට ගියායි මෙපුර ගමක් ඇත කියා සෙබළු...”

මෙය ලංකා ඉතිහාසයේ බල්ලෙකු හමුවන පුරාණ ම සිදුවීම ලෙසින් දක්විය හැකි අතර ඒ වන විට එනම් ක්‍රිස්තු පූර්ව 6 වන සියවස වන විට මිනිසා හා බල්ලා අතර ප්‍රබල බැඳීමක් ඇති වී තිබූ බවක් මෙන් ම එවක වන විටත් ලංකාව තුළ ගෘහාශ්‍රිත බල්ලා වාසය කළ බවටත් කෙරෙන ඉඟියකි. ඇතැම් ශිලාලිපි වලින් ද බල්ලන් ගැන තොරතුරු ලබා ගන්නට හැකි යි මෙම ශිලා ලිපි වල බල්ලාගේ ස්වරූපය දැක ගන්නට හැකි අතර එලෙස සෙල්ලිපි වල කොටවා ඇත්තේ සමකාලීන ව පරිසරයේ, සමාජයේ ව්‍යාප්තව සිටි බල්ලාගේ රුව යැයි සැලකීම සාධාරණ ය. ඒවගේ එන රූප වර්තමානයේ සුලභව දකින සුනඛයගේ රූපයට අසමාන නො වෙයි.

(ජායාරූප උපුටා ගැනීම - වික්‍රමරත්න.අයි,
වැලිපිළ පුරාවිද්‍යා සඟරාව 5 කලාපය)

ලෝකයේ සමහර සංස්කෘතීන් තුළ බල්ලා යනු පූජනීය සත්ත්වයෙකි. නේපාලයේ හින්දූන් නොවැම්බරයේ 'කුකුර් - ගිහාර්' දිනය සමරණ අතර එහි අරුත බල්ලාගේ දිනය යන්න යි මෙදින බල්ලාව පිරිසිදු කර, සරසවා, සංග්‍රහ කොට පූජා ද පවත්වනු ලබ යි. ඉන්දියාවේ ඇතැම් ප්‍රාන්ත වල බල්ලා පූජනීය සත්ත්වයෙකු ලෙස සලකන අතර දුෂ්ඨ හා නපුරු ආත්ම වලින් නිවස ආරක්ෂා කරන්නේ බල්ලා බව ඔවුන්ගේ විශ්වාසය යි. චීනයේ ද සොරෝඇස්ටියන් ආගමිකයින් ද ක්‍රිස්තියානි ආගම තුළ ඇතැම් කථාන්දර වල ද බල්ලා පූජනීය ලෙස සලකා තිබේ. පැරණි මිසරයේ බල්ලා සුරතලෙකු ලෙසත් ඇතැම් විටෙක දේවත්වයක් ආරෝපණය කළ සත්ත්වයෙකු ලෙසත් දැකිය හැකි ය. ලංකාව තුළ බල්ලා මිනිසාගේ කුළුපහ මිතුරා වුවත් ශිලාලිපිවල සුනඛ රුව යොදා ඇත්තේ ශාපකිරීම් සමඟ ය. ශිලාලිපිවල විශේෂයෙන් අත්තාණි කණුවල සඳහන් කෙරෙන දේපළ, වස්තුව අයතා ලෙස පරිහරණය කරන්නන් හෝ විනාශ කරන්නන් බල්ලෙකු හෝ කපුටෙකු වී ඉපදීමට ශාප කර තිබේ ("බලු කවුඩු වෙත්වයි"). එහි දී ශිලාලිපියේ බල්ලාගේ රූපය කපුටාගේ රූපය සමඟින් කොටවා තිබේ. මෙවන් ශිලාලේඛන මහනුවර ගංගාරාම ලිපිය, රබෑව ලිපිය, අලුත්වැව, නාරම්බැද්ද, කොට්ටන්ගේ, මොරගොඩ, බිල්ලෑව, බුද්ධන්තෙහෙල හා අතුරුපොළයාගම, කිරිගල්ලෑව, නෑගම, මැදිරිගිරිය, බතලගොඩ, වරක්ගොඩ ලිපිය ආදී ලෙස දක්නට ලැබේ. අත්තාණි කණු බොහෝමයක බල්ලාගේ රූපය පොදු සංකේතයක් ලෙස යෙදී තිබේ.

මෙම කුළුණු වල සුනඛ රූපයේ පොදු ලක්ෂණ කිහිපයකි. එනම් කොටි හා උස සිරුර, දිගු පාද, ඉහළට පිහිටා වක ගැසුණු වල්ගය, කෙටිකන් සහ කෙටි හොම්බ ආදී වශයෙනි. එ මෙන් ම අනුරාධපුර පුරාවිද්‍යා කෞතුකාගාරයේ ගල් පුවරුවක දැක්වෙන ඉදිරියට දිවයන සුනඛ රුවෙහි අනෙක් තැන්වල දැකිය නො හැකි ආකාරයට ලිංගික අවයව මනා ලෙස හුවා දක්වා ඇත (මනමේන්ද්‍ර- ආරච්චි, අධිකාරි,2014:273).

එසේම ශිලාලිපිවල බල්ලාගේ රුව විවිධ ඉරියව් වලින් නිරූපණය කර ඇති ආකාරයක් ද හඳුනාගන්නට හැකි යි ඇතැම් රූපවල බල්ලාගේ ගෙලට කරපටියක් දමා ඇති ආකාරයක් පවා දක්නට ලැබේ (වික්‍රමරත්න).

පොළොන්නරුවේ අංක 5 ශිව දේවාලයෙන් ලැබුණු 13 වන සියවසට අයත් වටුක බහිරවයාගේ ලෝකඩ ප්‍රතිමාවෙහි ද බහිරවයාගේ පිටුපසින් බල්ලෙකු කැටයම් කර තිබේ. වටුක බහිරවයාගේ වාහනය ලෙසින් සැලකෙන්නේ ද බල්ලා ය. උඩුකුරුව කැරකී ගිය වල්ගය, දිගු ගෙල හා එසවුණු කන් සහිත එම බල්ලාගේ අත් පා සතරෙහි ආහරණ පළඳවා තිබේ (වන්නිආරච්චි 2013: 109-110).

ලංකාවේ බිතුසිතුවම්වල හා ගල් කැටයම්වල දක්නට ලැබෙන කෙටි ලෝම, සෘජු කන් හා උඩුකුරු වල්ග සහිත සිංහල බල්ලා ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් 2 කි. කොළඹ කෞතුකාගාරයේ 9 වන සියවසට අයත් ගල් කණුවක රූපයෙන් හකු මහත් සාමාන්‍ය දේහයක් ඇති බල්ලෙකුත් බ්ලිවැවේ 10 වන සියවසට අයත් ගල් කණුවක ගෙවල් රැකීමට යොදන බල්ලෙකුත් දැක් වේ. මෙම බල්ලා කෙටි මහන හොම්බක් සහිත විශාල හිසක් හා කුඩා කන් ඇති එකෙකි. ගෙලවටා දක්වෙන රේඛාව මස් කැරැල්ලකි. කෙටි වූ පාද ඇති මහනට වැඩුණු උරහිස් ක්‍රමයෙන් උකුල් ඇට අසළදී උස් වේ. තරමක් වකුටු වලිගය ඇසිරියන් හා වර්තමාන තිබැටන් දඩයම් බල්ලන්ගේ මෙනි (දැරණියගල 2005:33).

කතලුව පූර්වාරාමයේ බිතු සිතුවම් අතර ද සුනඛ රුව සහිත සිතුවම් තිබේ. මොවුන්ගේ කන් කුඩා ය. සිහින් හා දිගු වල්ග ඇත. ගෙල දිග ය. එක් සිතුවමක ශ්වේත වර්ණ වූ බල්ලන් දෙදෙනෙකි. විහාර සිතුවම්වල දක්වෙන බල්ලන් රැකවල් බල්ලන් හා 13 වන සියවසට අයත් මදුරෙයි කෝරළේ කොට්ටන්ගයි කැටයම්වල දක්වෙන දිහින් දේහ ඇති ටෙරියර් වර්ගයටත් අතරමැදි වර්ගයක් බව දැරණියගල ශ්‍රී ලංකාවේ ත්‍රාසජනක ක්‍රීඩා නම් ලිපියේ සඳහන් කරයි. එතුමා එම ලිපියෙහි ම සිංහල සුනඛයෙකු පිළිබඳ මෙලෙස සඳහන් කර ඇත.

“පිකිණිය තිබේ නම් ඒ විඩාවට පත් නො වීමේ ලකුණයි. ශබ්‍රයේ යම් යම් සළකුණු හා පුල්ලි නැතිනම් ඒ නියම දඩයම් බල්ලෙක් ලෙස නො සලකන්න”

“මිලන්දකාරයෝ ද සිංහල බල්ලාගේ වටිනාකම හොඳින් දැන සිටියේ, එක් නිලධාරියෙක් වැද්දෙක්ගෙන් මිලට ගත් බල්ලෙක් සුරත් දක්වා ගෙන ගොස් රික්ස් 400 සපයා ගත් බවක් පෙනේ.”

රොබට් නොක්ස් ද 17 වන සියවසේ දී මෙරට සුනඛයන් ගැන එදා හෙළදිව කෘතියෙහි දක්වා තිබෙන අතර එයට අනුව රජුගේ සත්ත්ව උද්‍යානයෙහි බල්ලෝ මෙන්ම හිවලුන් ද සිට ඇති එසේ ම වරදකරුවන් මරා ඔවුන්ගේ මස් බල්ලන්ගේ ආහාර පිණිස දමූ බවත් එහි සඳහන් ය. රජුරුවන් විසින් පමුණුවන ලද දෙතිස් වඩ අතරට බල්ලන් ලවා කැවීම ද ඇතුළත් වූ බව එහි දැක් වේ.

හෙන්රි පාකර් (Henry parker) විසින් Ancient Ceylon කෘතියේ සඳහන් කරන ආකාරයට වැද්දන්ගේ ජීවන රටාවේ ප්‍රධාන ම අංගයකි බල්ලා. එම බල්ලාගේ හැඩරුව ඔහු විසින් විස්තර කර ඇත්තේ පහත ආකාරයෙනි.

“උල් වූ හොම්බ, ඉහළට එසවුණු උල් කන්, අඩ්ඩේල් ටෙරියර් වර්ගයේ සුනඛයෙකුට වඩා මදක් විශාල ශරීරය, කහ දුඹුරු හෝ කාල වර්ණ ශරීරය...”

හෙන්රි පාකර් පවසන ආකාරයට වැදි ජනයා විසින් මී ගවයාට අමතර ව ඇති කරන එක ම සත්ත්වයා බල්ලා ය (parker 1909:90). වැදි ජනතාව විසින් බල්ලාව දඩයම සඳහා හොඳින් පුහුණු කරන ලදී. මේ නිසා ම බල්ලා යනු එම සමාජය තුළ වැදගත් වස්තුවක් බවට පත් වන බව විවාහයක දී දැවැද්ද ලෙස බල්ලෙකු හුවමාරු කර ගැනීමේ සිරිතක් තිබීමෙන් පැහැදිලි වෙයි.

පාකර්ගේ විස්තරය අනුව පුරාණ සිංහල ජනශ්‍රැතිය තුළ මිත්‍යා ඇදහිලි අතරට බල්ලා ද අයත් වේ. බල්ලා යක්ෂයින් හා භූතයින් පළවා හරින අතර කැළෑ බසින් බල්ලා හඳුන්වන්නේ ‘ඒදුරා’ යනුවෙනි.

මේ ආකාරයට බලන විට ප්‍රාග් ඓතිහාසික අවධියේදී ම මිනිසාගේ මිතුරෙකු බවට පත්වූ සුනඛයා ලංකාව තුළ ද ඇත අතීතයේ සිට ම ජීවත් වූ බවට සාධක තිබේ. ලංකා ඉතිහාසය තුළ ලැබෙන තොරතුරු අනුව ඓතිහාසික අවධිය වන විටත් සුනඛයා යනු ලංකා සමාජය තුළ සුවිශේෂී සත්ත්වයෙක් වූ බවයි. ‘බල්ලා යනු මිනිසාගේ හොඳම මිතුරෙකි’ යන සඳහන සනාථ කරමින් මේ සත්ත්වයා වසර දහස් ගණනක් පුරාවට ලංකා සංස්කෘතිය සමඟ බද්ධ වී සිටි බවට තවදුරටත් තොරතුරු වුවමනා නො වේ.

ආශ්‍රේය මූලාශ්‍ර හා ලිපි නාමාවලිය

කිරම විමලජෝති ස්ථවිර, 2004, *මහාවංසය සිංහල සංස්කරණය*, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය, දෙහිවල.

ජයවර්ධන.එම්.ඩී.සී.එස්., 2006, *ශ්‍රී ලංකාවේ ශිලාලේඛන අතර දක්නට ලැබෙන අන්තර්ගත කණු, කෞතුකාගාර සඟරාව, 12 කලාපය.*

දූරණියගල.පී.ඊ.ඒ., 2005, *ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රාසජනක ක්‍රීඩා*, ජාතික කෞතුකාගාර ප්‍රකාශන.

මනමේන්ද්‍ර - ආරච්චි. කේ.එම්., අධිකාරී,ඡ. 2014, *අනුරාධපුර පුරාතන ජීවිතය සහ වර්තමාන ජෛව විවිධත්වය*, ජෛව විවිධත්ව ලේකම් කාර්යාලය, පරිසර හා පුනර්ජනනීය බලශක්ති අමාත්‍යාංශය.

මනමේන්ද්‍ර - ආරච්චි කේ.එම්., 2011, *රත්නපුරයේ හා ඒ ආශ්‍රිත ප්‍රදේශයේ ජෛව විවිධත්වය හා ප්‍රාග් ඓතිහාසික වැදගත්කම*, ජෛව විවිධත්ව ලේකම් කාර්යාලය, පරිසර අමාත්‍යාංශය.

රූපසිංහ.කේ., 1995, *රාජාවලිය සංස්කරණය*, ඇස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ.

වන්තිආරච්චි.එ.එච්., 2013, *ගෘහාශ්‍රිත බල්ලාගේ සම්භවය හා පරිණාමය*, ඇස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ.

වික්‍රමරත්න.අයි., ස්නම් හ ශිලා ලේඛන වල අන්තර්ගත සංකේත පිළිබඳ විමසුමක්, *වැලිපිළ පුරාවිද්‍යා සඟරාව 5 කලාපය*, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල.

සිරිමල්වත්ත.ඩබ්., 2004, *ගෘහාශ්‍රිතකරණය සම්බන්ධ පිළිගත් සිද්ධාන්ත පිළිබඳ විමසීමක්, කෞතුකාගාර සඟරාව, 10 කලාපය.*

Perera.N.H.,*Prehistoric sri lanka*, 2010

parker Henry, *Ancient Ceylon*, 1909